

Šis bukletas yra skirtas žmonėms,
atvykstantiems dirbti į JK iš A 8 šalių

Know Your Rights

www.worksmart.org.uk

Darbas JK: jūsų teisės

Sveiki atvykę į Jungtinę Karalystę.

Šį bukletą parašė Profsajungų Kongresas (TUC), ir jis yra skirtas piliečiams, atvykusiems iš A8 šalių, tarp kurių yra Čekijos Respublika, Estija, Vengrija, Latvija, Lietuva, Slovakija, Slovėnija ir Lenkija.

TUC yra vienintelė profsajungų konfederacija Britanijoje, ir jai priklauso virš 50 profesinių sąjungų, iš viso turinčių beveik 6,5 milijonų narių. TUC nepriklauso jokiems darbdaviams, vyriausybiniams organizacijoms ar politinėms partijoms.

Bet kokios šalies teisinė sistema yra visada sudėtinga. Mes negalime išaiškinti kiekvienos JK įdarbinimo įstatymo detalės reklaminiame lapelyje. Jūs turite įsivaizduoti, kad šis lapelis yra įvadas į pagrindus. Jei manote, kad kažką prarandate, arba kad jūsų darbdavys ar įdarbinimo agentūra pažeidžia įstatymą, turite ieškoti tolesnio patarimo. Toliau šiame lapelyje mes patariame, kur galite gauti daugiau pagalbos.

Kai pradėsite dirbti, jūs turite užsiregistruoti. Vidaus Reikalų Ministerija (The Home Office) v
vyriausybės organizacijos departamentas, kuris registruoja darbuotojus iš A8 narių šalių.

Jūs galite užsiregistruoti, įeidami į tinklapį:

[www.ukba.homeoffice.gov.uk/
workingintheuk/eea.wrs/](http://www.ukba.homeoffice.gov.uk/workingintheuk/eea.wrs/)

Darbo pradėjimas Jungtinėje Karalystėje

Nacionalinis draudimas ir mokesčiai

Tam, kad galėtumėte dirbti JK, jums taip pat reikės Nacionalinio draudimo numerio (National Insurance number).

Tam, kad gauti Nacionalinio draudimo numerį, jums reikės užsisakyti susitikimą dėl pokalbio 'asmenybės nustatymui' artimiausiame darbo centre (Job Centre).

Tai yra valstybinė įstaiga, veikianti daugumoje didelių miestų ar didmiesčių rajonų. Jums reikės jūsų asmens įrodymo dokumento (tokio, kaip pasas), taip pat įrodymo, kad dirbate.

Kai kurie darbdaviai gali pasiūlyti jums darbą, nemokant Nacionalinio draudimo ar mokesčių, kitaip vadinamą 'grynįjį į rankas' (cash in hand).

LITHUANIAN

Tai yra įstatymo pažeidimas. Jei jie pažeidžia šį įstatymą, labai įtikėtina, kad jie taip pat pažeis kitus įdarbinimo įstatymus, ypač tuos, kurie apsaugo darbuotojus. Jums bus labai sunku priversti darbdavius paisyti bet kokių jūsų juridinių teisių, jei nedirbsite legaliai. Turite vengti tokios rūšies darbo. Kiekvienas darbuotojas JK-e turi Nacionalinio draudimo numerį. Jis reikalingas sekant, kaip mokami socialinio draudimo įnašai. Jei uždirbate daugiau, kaip £80 per savaitę, tada jūs ir jūsų darbdavys turite mokėti tai, kas vadinama Nacionalinio draudimo įnašais. Tai yra tam tikri mokesčiai. Darbuotojai už tai atitinkamai įgyja teisių į įvairias socialinio draudimo pašalpas. Socialinio draudimo įnašų mokėjimas JK-e taip pat padeda padeda jums sukaupti įvairių lengvatų tėvynėje. Jums taip pat reikės mokėti pajamų mokesčius.

Jų dydis priklauso nuo įvairių faktorių. Kiekvienas darbuotojas JK-e turi mokesčių kodą, kurį darbdavys naudoja, kad apskaičiuotų, kiek mokesčių turi mokėti jūsų vardu. Jei pradėsite pirmą darbą Jungtinėje Karalystėje, tikriausiai pradėsite mokėti 'ypatingąjį mokestį' ('emergency tax'), kol jums bus duotas mokesčio kodas. Jums taip pat gali duoti laikiną Nacionalinio draudimo numerį, kol nebus paskirtas tikras numeris.

Turėkite omenyje, kad jūsų darbdaviui nereikia laikyti jūsų paso ar kitų asmens tapatybės dokumentų. Jis neturi teisės jų neatiduoti. Darbdaviai gali pasidaryti tų dokumentų kopijas savo raštvedybai.

Darbininkas ar darbuotojas?

Dauguma žmonių, dirbančių Jungtinėje Karalystėje, turi tas pačias pagrindines teises, tokias, kaip uždarbio minimumas ar teisė į apmokamas atostogas. Yra ypatingos teisės tų, kurie ieško Darbo per įdarbinimo agentūrą (kuri angliškai kartais vadima *gangmasters*) – žr. žemiau.

Daug darbininkų gauna geresnes teises, kadangi jie turi legalų *darbuotojo* (*employee*) statusą. Mes apie tai aiškiname žemiau. Visų šių įdarbinimo teisių galima priversti laikytis įstatymu. Tai galima padaryti Darbo Tribunole – specialiaame teisme, kuris sprendžia daugumą su darbu susijusių problemų – arba padedant profesinei sąjungai, jei esate jos narys. Vėliau pakalbėsime apie tai daugiau šiame lapelyje.

Darbuotojas

Ar jūsų darbdavys reikalauja, kad dirbtumėtetam tikras valandas ir moka už jas nepriklausomai nuo to, ar yra darbo jų metu? Ar jūsų darbdavys kontroliuoja, ką dirbate ir nurodo, kaip ir kada tai dirbti? Ar jums reikia asmeniškai tą darbą dirbti (t.y. jūs negalite parūpinti kito darbuotojo, kad jūsų vardu atliktų šį darbą?) Ar jūsų darbdavys duoda jums įrankius ir kitą darbo įrangą?

Ar darbdavys jūsų vardu moka mokesčius ir Nacionalinį draudimą (nors daugeliui *darbininkų* taip pat išskaičiuojami mokesčiai ir Nacionalinis draudimas iš užmokesčio, taigi vien tik tas faktas nerodo, kad esate *darbuotojas*)

Ar turite raštišką sutartį su darbdaviu, kurioje yra frazė 'darbo sutartis' ('contract of employment')

Darbininkas

Ar jūsų darbdavys vien tik siūlo darbą ir moka už jį, kai jam to reikia?

Ar galite nuspręsti, kada dirbsite, o gal galite netgi atsisakyti darbo, kai jums jį pasiūlys?

Ar galite, jei norite, parūpinti kitą darbininką, kad atliktų tą darbą vietoj jūsų?

Ar turite pats pasirūpinti įrankiais?

Ar turite pats susimokėti mokesčius ir Nacionalinį draudimą?

Ar turite raštišką susitarimą su darbdaviu, kuriame yra frazė 'paslaugų kontraktas'?

Dauguma dirbančių žmonių JK-e yra darbuotojai (employees), dėl to gauna geresnes teises. Bet daugelį darbų greičiausiai atliks atvykstantys į šią šalį trumpiems laikotarpiams – įskaitant beveik visus tuos, kuriuos įdarbina agentūros. Tokie dirbantieji negali būti laikomi darbuotojais (employees). Pažiūrėkite į žemiau esančią lentelę. Jei į daugumą klausimų atsakysite “taip” šiame “darbuotojo” stulpelyje, tai tikriausiai esate darbuotojas. Jei atsakymas yra “ne” “darbininko” stulpelyje, tai tikriausiai esate darbininkas. Jei turite abejonių, jums reikės patarimo. Profsąjungos ir patarimų agentūros supranta juridinius sunkumus, bet kai kuriuos atvejus gali reikėti išspręsti Darbo Tribunole.

Jūsų kaip darbininko teisės

Dauguma žmonių darbe, įskaitant visus agentūrų darbininkus, naudojami šiomis teisėmis nuo pat pirmos jų darbo dienos:

- nacionaliniu minimaliu darbo užmokesčiu;
- darbo trukmės teisėmis (įskaitant pertraukas, atostogas ir atostogų apmokėjimą, darbo savaitės apribojimą);
- sveikatos apsauga ir saugumo darbe užtikrinimu;
- teise tapti profsąjungos nariu; ir
- apsauga nuo diskriminacijos.

Nacionalinis minimalus darbo užmokestis

Štai minimumas, kurį jums gali mokėti per valandą, kurią dirbate:

- Jei jums yra 22 ar daugiau metų, turėtumėte gauti mažiausiai £5.73 per valandą.
- Jei jums yra nuo 18 iki 21 metų, turėtumėte gauti mažiausiai £4.77 per valandą.
- Jei jums yra 16 ar 17 metų, turėtumėte gauti mažiausiai £3.53 per valandą.

Arbatpinigiai, kuriuos jums duoda tiesiogiai, nesiskaito, tačiau kuriuos moka jums kaip atlyginimo dalį – skaitosi.

Išskaičiavimai: Išskaičiavimai iš darbo užmokesčio už darbdavio suteiktas prekes ir paslaugas, tokias kaip maistas ir transportas, jūsų atlyginimo negali padaryti mažesniu nei nacionalinis minimalus darbo užmokesčio tarifas. Yra viena šio atvejo išimtis. Jei jums suteikiamas gyvenamasis plotas, daugiausiai galima išskaičiuoti £31.22 per savaitę, arba £4.46 per dieną, kai gyvenamasis plotas suteikiamas mažesniams laikotarpiui, negu pilna savaitė. Tai nereiškia, kad jums nereikės mokėti daugiau, bet tik ši suma gali būti išskaičiuojama iš jūsų atlyginimo iki apskaičiuojant, ar gaunate minimalų darbo užmokestį.

Nenustatytos darbo valandos: Kai kuriems žmonėms mokama už atliktą darbą, o ne už darbo laiką. Ir tokiu atveju galite gauti minimalaus darbo atlygio apsaugą. Tačiau sistema, kuria buvo naudojama tai apskaičiuoti, pasikeitė. Jei manote, kad jums nemokamas minimalus atlyginimas, galite pasiskųsti tiesioginiu Nacionalinio Minimalaus Darbo Užmokesčio telefonu 0845 6000 678 (Anglijoje, Škotijoje ir Velse) arba 0845 6500 207 (Šiaurinėje Airijoje).

Taip pat galite ieškoti tolesnio patarimo iš savo profsąjungos, jei esate jos narys, arba patarimų agentūroje.

Teisės dėl darbo laiko

Tai apima poilsio pertraukas, atostogas ir atostogų apmokėjimą, naktinį darbą ir tai, kiek valandų galite dirbti kiekvieną savaitę. Yra lapelių, kuriuose rašoma apie šias teises. Juos galima užsisakyti *Žinok savo teises* telefonu **0870 600 4 882**.

LITHUANIAN

Poilsio pertraukos

Turite teisę į 20 minučių poilsio pertrauką, kai jūsų darbo diena yra ilgesnė, kaip šešios valandos. Tačiau jei jums mažiau kaip 18 metų, jūs turite teisę į 30 minučių pertrauką po keturių su puse valandų darbo.

Atostogos

Jūs trėtumėte gauti mažiausiai keturias savaites apmokamų metinių atostagų (arba atitikmenį, jei dirbate pusę etato arba mažiau, nei ištisus metus). Nuo 2009 m. balandžio 1-os dienos apmokamų metinių atostogų skaičius padidės iki 28-ių dienų. Nedarbo dienos bus į tai įtrauktos. Tam, kad apskaičiuotumėte, kiek atostogų jums priklauso, padauginkite dienų, kurias dirbate per savaitę, skaičių iš 4,8 (5,6 nuo 2009 m. balandžio 1-os dienos).

Kai kurios įdarbinimo agentūros apeidavo šią taisyklę, sakydamos, kad į jūsų valandinį atlyginimą įeina atostogų apmokėjimas, ir kad dėl to jos jums neturi papildomai mokėti, jei pasiimate atostogas. *Atkreipkite dėmesį, kad tokie būdai, prie kurių jūs esate pripratę, kaip antai 13-asis (ar 14-asis) mėnesinis atlyginimas ir atostoginių priemokos nėra normalūs Britanijoje.*

Darbo savaitė

Jūs turite teisę nedirbti daugiau, kaip 48 valandas per savaitę. Šis apribojimas yra vidutiniškai apskaičiuojamas 17-os savaitių periode. Galite atsisakyti šios teisės, tačiau niekas negali *priversti* jūsų jos atsisakyti, ir jūs bet kada galite vėl pradėti ja naudotis, tačiau jums gali reikėti laukti iki trijų mėnesių, kad gautumėte apsaugą.

Naktinis darbas

Reguliarūs naktinių pamainų darbuotojai neturėtų dirbti daugiau, kaip aštuonias valandas kiekviename 24-valandų laikotarpyje. Darbo laiko reguliavimo taisyklės leidžia, kad naktinis darbas būtų vidutiniškai nustatomas 17-os savaitių laikotarpyje tokiu pat būdu, kaip ir savaitinės darbo valandos. Naktinių pamainų darbininkai taip pat turi teisę į nemokamą sveikatos apžiūrą.

Agrikultūra

Jeigu dirbate agrikultūros sektoriuje, jūsų teises saugo Žemės ūkio atlyginimo komisija. Ji nustato valandinį darbo užmestį (kuris gali būti didesnis nei Nacionalinis minimalus atlyginimas), darbo valandas, atostogas ir viršvalandžių apmokėjimą. Norėdami gauti daugiau informacijos, skambinkite į Defra agrikultūros atlyginimo pagalbos liniją telefonu 0845 0000 134.

Sveikatos ir darbo apsauga

Jūsų darbdavys privalo jus aprūpinti saugia ir sveika darbo aplinka. Tai turi įskaityti jūsų apmokymą sveikatos ir darbo apsaugos jūsų darbovietėje klausimais. Yra daug specialių taisyklių, taikomų bet kokioje darbovietėje, kur yra ypatinga rizika ten dirbantiems.

Apsauga prieš diskriminaciją

Jūs turite teisę, kad agentūra ar samdančioji kompanija su jumis nesielgtų mažiau palankiai, negu su kitais dirbančiaisiais dėl jūsų lyties, rasės, neįgalumo, nėštumo, seksualinės orientacijos ir religijos ar įsitikinimų.

Narystė profsajungoje

Jūs galite tapti profsajungos nariais. Darbdaviui neprivalote sakyti, kad esate nariai. Jūs negali diskriminuoti dėl to, kad esate profsajungos narys.

Ypatingos teisės agentūrų darbuotojams

Jokių registravimo mokesčių

- Įdarbinimo agentūra negali imti iš jūsų mokesčio tam, kad paprasčiausiai surastų jums darbą ar įtrauktų jus į savo registrą.

- Įdarbinimo agentūra negali reikalauti, kad pirktumėte iš jų kitus produktus ar paslaugas, tokius, kaip CV rašymą, apmokymą ar asmeninės apsaugos įrangą, kaip sąlygą naudotis agentūros paslaugomis susirasti darbą. Įdarbinimo agentūros turi gauti pinigus iš darbdavių, kuriems reikia darbuotojų, o ne iš tų, kurie ieško darbo.

Užmokesčio gavimas

Agentūra negali nesumokėti jums atlyginimo paprasčiausiai dėl to, kad negavo atlyginimo iš kompanijos ar organizacijos, kur dirbate, ar dėl to, kad negalite pateikti pasirašytos laiko ataskaitos. Kai samdančioji kompanija atsisako pasirašyti laiko ataskaitą, yra agentūros atsakomybė nustatyti jūsų tikrai atidirbtas valandas. Jums turi už jas užmokėti.

Raštiškas atlyginimo ir sąlygų patvirtinimas

Kai sudarote sutartį su agentūra, jums turi būti įteiktas raštiškas atlyginimo ir sąlygų patvirtinimas prieš pradėdam bet kokį darbą. Tai galioja tais atvejais, kai agentūra stengiasi surasti jums surasti laikiną darbą ar naują pastovų darbą. Kai jau susitariama dėl atlyginimo ir sąlygų ir tai patvirtinama raštiškai, negalima nieko keisti, nebent jei jūs sutinkate. Bet kurie pakeitimai, dėl kurių susitarta, turi būti patvirtinti penkių darbo dienų laikotarpyje. Jei agentūra jums ieško laikino darbo, raštiškame pareiškime turi būti šie punktai:

- ar jūs apibūdinamas kaip agentūros darbuotojas, ar darbininkas, su kuriuo sudarytas 'kontraktas dėl paslaugų' ('contracted for services'). Paprastai jūs būsite darbininkas (žr. psl.4 dėl šio svarbaus skirtumo);
- jame turi būti sakoma, kas jums bus sumokėta už visą atliktą darbą;
- prieš kiek laiko jums reikia įspėti darbdavį, išeinant iš darbo, ir prieš kiek laiko jus turi įspėti, kad pabaigtų kontraktą;
- užmokestis, kurį jums mokės, arba minimalus užmokestis, kurį agentūra tikisi jums suteikti. Jis turi būti mažiausiai valandinis nacionalinis minimalus užmokestis;
- ar jums mokės kas savaitę ar kas mėnesį;
- kiek jums suteiks apmokamų atostogų. Dauguma agentūrų darbininkų yra apsaugoti Darbo laiko taisyklių (Working Time Regulations), ir jiems priklauso mažiausiai keturių savaitių atostoginis atlyginimas per metus (žr. aukščiau).

Sveikata ir sauga

Agentūros privalo žinoti apie bet kokią riziką sveikatai ir saugumui, apie kuriuos žino ir samdantysis. Turi būti imamasi priemonių, kad šios rizikos būtų išvengiamos arba kontroliuojamos. Agentūros turi patikrinti, kad samdantysis yra atlikęs išsamų sveikatos ir saugumo rizikos įvertinimą, ir jos taip pat turi užtikrinti, kad esate informuotas apie situaciją prieš tai, kai jus nusiųs į tą organizaciją

Papildomos darbuotojų teisės

Jei turite legalų 'darbuotojo' statusą, jūs gaunate papildomų teisių, tačiau jums gali reikėti dirbti bandomąjį laikotarpį (*qualifying period*). Tai reiškia, kad jūsų teisės nepradedą galioti pirmąją darbo dieną, bet tik po to, kai jau dirbote tam pačiam darbdaviui tam tikrą laikotarpį. Šis skyrius išdėsto papildomas teises, kuriomis naudojasi darbuotojai, ir kiek laiko turite laukti, kol jas gautumėte. Jūs taip pat tebeturite visas darbininkų teises, apibūdintas aukščiau.

Teisės nuo pirmos darbo dienos

- Jums turi duoti raštišką pareiškimą, rodantį, kiek jūs uždirbate, ir kiek jums bus išskaičiuota iš atlyginimo. (Tai ne tas pats, kas įdarbinimo kontraktas, nors įdarbinimo kontrakte irgi gali būti išdėstyta ši informacija).
- Jūs turite teisę į 52 savaitių motinystės atostogas, netgi jei buvote nėščia, kai pradėjote dirbti.
- Jūs galite pasiimti neapmokamų atostogų dėl nenumatytų šeimyninių aplinkybių.
- Galite atsiprašyti iš darbo dėl apsilankymo pas gydytoją, jei esate nėščia.
- Jūs esate apsaugoti nuo atleidimo iš darbo dėl kai kurių ribotų priežasčių, įskaitant nėštumą, informavimą apie darbovietės netinkamą veiklą ir veiklą profsajungose.
- Jūs turite teisę nebūti diskriminuojami dėl lyties (įskaitant nėštumą), rasės (įskaitant tautybę arba tautybės kilmę), seksualinės orientacijos, religijos/įsitikinimų, amžiaus ar bet kokio neįgalumo, arba dėl priklausymo profsajungai.
- Jūs turite teisę atsivesti profsajungos atstovą ar bendradarbį į drausmines pražangas svarstančios tarybos ar skundo nagrinėjimo posėdį.
- Jūs turite teisę, kad darbdavys pripažintų jūsų profsajungą ir apsvarstytų jūsų darbo sąlygas, jei dauguma darbuotojų to nori.
- Jūs turite teisę į vienodai apmokamą darbą, kaip ir priešingos lyties asmenys, atliekantys tą patį darbą, kaip ir jūs.
- Turite teisę, kad iš jūsų užmokesčio neišskaičiuotų pinigų (išskyrus pelno mokestį ir nacionalinį draudimą), nebent jei dėl to sutikote iš anksto.
- Galite pareikšti pretenzijas dėl kontrakto pažeidimo, jei jūsų darbdavys jus neįspėjęs atleidžia iš darbo anksčiau, nei kaip buvo susitarta, arba jei pažeidžia kokią nors kitą įdarbinimo sąlygą.
- Jei mokate nacionalinio draudimo mokesčius, pagal įstatymą galite reikalauti apmokėjimo už dėl ligos praleistas darbo dienas, jei sirgote keturias dienas iš eilės.

Teisės po mėnesio

- Apie atleidimą iš darbo jus turi įspėti iš anksto prieš savaitę.
- Jums turi būti apmokėta, jei jus laikinai nušalina nuo pareigų dėl sveikatos problemų.
- Jums turi sumokėti algą, jei atleidžia iš darbo.

Teisės po dviejų mėnesių

- Jūs turite teisę gauti raštišką pareiškimą dėl jūsų įdarbinimo sąlygų, kuriame turi būti įtraukta informacija apie atlyginimą, darbo valandas, kur turėsite dirbti, atostogas ir kitas teises ir lengvatas, tokias kaip teisė į pensiją. Nors raštiškas pareiškimas ir nėra darbo sutartis, tačiau yra labai svarbu, kad jį gautumėte, kadangi jis gali būti naudojamas teisme ar tribunole, jei iškyla problemų.

Teisės po šešių mėnesių

- Jeigu esate nėščia, ir yra likę 15 savaitių iki kūdikio gimimo, jums pagal įstatymą priklauso 39-ių savaitių apmokamos motinystės atostogos.
- Galite reikalauti lanksčių darbo valandų, jei esate atsakingas už vaiko, jaunesnio nei 6m. ir jaunesnio nei 18m., jei vaikas neįgalus, priežiūrą.
- Jums gali priklausyti dviejų savaitių tėvystės atostogos.

LITHUANIAN

Teisės po metų

- Turite teisę pareikšti pretenzijas dėl neteisėto atleidimo iš darbo, jei darbdavys atleidžia be rimtos priežasties arba neduoda jums galimybės būti atleistam pagal atleidimo taisykles. Taip pat turite teisę iš darbdavio gauti atleidimo priežastis, išdėstytas raštu.
- Jums gali būti leidžiama reikalauti tėvystės atostogų.

Teisės po dviejų metų

- Galite reikalauti kompensacijos už atleidimą dėl etatų mažinimo, jei jūsų darbas pasibaigė, ir niekas kitas nebuvo pasamdytas jo atlikti. Kompensacijos suma priklauso nuo jūsų amžiaus, atlyginimo dydžio ir darbo trukmės.

Jūsų teisių laikymosi užtikrinimas: pagalba ir informacija

Darbdaviai gali neuztikrinti jūsų teisių dėl įvairių priežasčių.

Kartais tai yra dėl to, kad jie nežino, kokios jų pareigos. Kartais tai yra dėl to, kad jiems visada pavykdavo išsisukti, tačiau jie nusileis, jei jiems bus mestas iššūkis. O kartais tai yra dėl to, kad jie tikisi pasipelnyti naudodami bauginimą ir eksploatavimą. Šiame lapelyje apibūdiname visų teisių gynimo priemones. Bet tai nereiškia, kad tai visada yra lengvas procesas. Blogi darbdaviai persekioja darbuotojus, kurie primygtinai reikalauja užtikrinti jų teisių laikymąsi. Geriausias būdas imtis priemonių yra paprašyti savo profsąjungos patarimo arba, jei jūs nesate jos narys, sužinoti, kokia geriausia profsąjunga, į kurią jūs ir jūsų kolegos galėtumėte įstoti, ir po to jos paprašyti patarimo. Kitais atvejais pasikonsultuokite su patarimų agentūra, tokia kaip Patarimų piliečiams biuru.

Bylos pateikimas Darbo tribunolui

Darbo tribunolai yra specialūs teismai, kurie sprendžia darbo klausimus. Jie yra ne tokie formalūs, kaip įprasti teismai. Kartais juose dalyvauja teisininkai, bet nesudėtingais atvejais asmenys naudojami profsąjungos darbuotojo, kieno nors iš patarimų agentūros paslaugomis, arba išdėsto savo argumentus patys. Nors kai kurie žmonės ir sėkmingai pristatė savo bylas patys, mes to nerekomenduojame. Procedūrų pakeitimai viską apsunkino. Jei manote, kad norite iškelti bylą, susisiekiu su savo profsąjunga arba, jei nesate profsąjungos narys, turėtumėte pasiteirauti, kaip imtis teisinių procedūrų. Svarbu suprasti, kad dauguma skundų turi būti pateikta per tris kalendorinius mėnesius po jų atsitikimo. Šis laikotarpis pratęsiamas iki šešių mėnesių atleidimo iš darbo dėl etatų mažinimo atvejais.

Naudingos organizacijos

Yra daug organizacijų, kurios teikia patarimus ir pagalbą. Kai kurios yra vyriausybės įstaigos, kurios užtikrina, kad būtų laikomasi tam tikrų teisių, kitos yra nuo vyriausybės nepriklausomos organizacijos, kurios duoda patarimus ir informaciją įvairiais klausimais.

Patarimų piliečiams biuras

Dauguma miestų turi Patarimų piliečiams biurus. Patarimų piliečiams biurai teikia nemokamus, konfidencialius, bešališkus ir nepriklausomus patarimus. Patarimų piliečiams biurai kasmet padeda išspręsti beveik šešis milijonus labai svarbių gyvenimo problemų, įskaitant įsiskolinimus ir vartotojų problemas, lengvatas ir pašalpas, apgyvendinimo, įdarbinimo ir imigracijos klausimus. Patarėjai gali padėti užpildyti anketas, parašyti laiškus, derėtis su kreditoriais ir atstovauti klientus teismuose ir tribunoluose. Artimiausią Patarimų piliečiams biurą galite rasti tinklapyje www.citizensadvice.org.uk arba telefonų knygoje.

Įdarbinimo agentūros standartų inspekcija

Jei dirbate agentūrai, kuri blogai su jumis elgiasi, ir manote, kad ji pažeidžia įstatymus, apie tai galite pranešti valstybinei įstaigai, kuri reguliuoja agentūras.
Tel: 0845 955 5105.

Verbavimo ir įdarbinimo konfederacija

Kai kurios agentūros (paprastai geresniosios) yra Verbavimo ir įdarbinimo konfederacijos narės. Ši konfederacija nustato standartus savo nariams. Jei jūsų agentūra turi REC simbolį savo biuruose ar dokumentuose, galite skųstis Verbavimo ir įdarbinimo konfederacijai, jei manote, kad pažeidžiamas darbo įstatymas.

LITHUANIAN

Tel: 020 7462 3260

Sveikatos ir darbo apsaugos vadovas

Sveikatos ir darbo apsaugos vadovas suteikia patarimų ir informacijos sveikatos ir darbo apsaugos klausimais.

Tel: 08701 545 500 (8,00-18,00)

Nacionalinio minimalaus atlyginimo pagalbos telefonas

Tel: 0845 600 0678

Patarimų, sutaikinimo ir arbitražo tarnyba

Patarimų, sutaikinimo ir arbitražo tarnyba yra visuomeninė organizacija, propaguojanti gerus santykius darbinėje aplinkoje. Jų nacionalinė pagalbos telefono linija atsako į klausimus apie įdarbinimą ir duoda bendrų patarimų dėl darbuotojų ir darbdavių teisių.

Tel: 08457 47 47 47 (9,00-16.30)

Darbo tribunolo tarnybos pasiteiravimų telefonas

Informacija apie ieškinio pateikimą ar tribunolo tvarką

Tel: 08457 959 775

Jei manote, kad jūsų problema turi diskriminavimo aspektą, jums gali padėti žemiau pateikta informacija:

Lygybės ir Žmogaus teisių komisija

Lygybės ir Žmogaus teisių komisija yra atsakinga už nediskriminavimo įstatymų laikymąsi, lygybės, nepriklausomai nuo rasės, neįgalumo, seksualinės orientacijos, religijos/įsitikinimų ir amžiaus, skatinimą ir žmogaus teises. Daugiau informacijos galite rasti tinklapyje:

www.equalityhumanrights.com

Profsajungos šiandien – jūsų draugai darbe

Profsajungų kongresas leidžia daug nemokamų lapelių su daugiau informacijos apie teises darbe, nei buvo trumpai aprašyta šiame buklete. Juos galite gauti paskambine Profsajungų kongreso *Žinokite savo teises* Pagalbos telefonu **0870 600 4882**. Profsajungų kongreso pasauliniame darbo interneto tinklapyje **<http://www.worksmart.org.uk/>** taip pat yra smulkios informacijos apie darbo teises ir sveikatos apsaugą darbe. Kiekvienas turi teisę įstoti į profsajungą – tai kainuoja mažiau, negu manote, o jūsų darbdavys neturi žinoti, kad svarstote apie įstojimą į profsajungą. Vidutinis profsajungos nario mokestis yra tik apie £1,50 per savaitę dirbantiems nepilnu etatu ir £2,50 tiems, kurie dirba pilnu etatu. Įstojimas į profsajungą gali padėti jums apginti savo teises ir jas sustiprinti. Jūsų viršininkas neturi žinoti, kad įstojote į profsajungą, ir bet kas, ką tik pasakysite profsajungos atstovui, bus konfidencialu. Daug darbuotojų JK-e turi ilgai gyvuojančias profsajungas. Jei jūsų darbovietėje nėra jų narių, profsajunga vis tiek gali padėti – ypač jei yra daug jūsų su tokiomis pat problemomis, kurie nori kartu dirbti, kad jas išspręsti.

Geresnis atlyginimas

Geriausieji viršininkai susėda kartu su darbuotojais, kad sudarytų teisingą sandėrį. Profsajungos yra demokratinės organizacijos, kurios atstovauja dirbančius žmones darbe.

Apmokymas

Profsajungos jums gali padėti lankyti kursus, apmokymą ar studijas, kurios jums suteiks papildomą kvalifikaciją. Su profsajungos pagalba, jūs tai galite pasiekti.

Sveikata

Visi yra dirbę darbe, kur viršininkai rizikuoja darbuotojų sveikata, norėdami sumažinti išlaidas.

Profsajungų sveikatos ir saugumo atstovai turi galią apsaugoti darbuotojus.

Galimybės

Profsajungos saugo nuo diskriminacijos ir siekia užtikrinti galimybes visiems.

Teisingumas

Su profsajunga jūs galite laimėti tokias teises, kaip ir visi, nepriklausomai nuo jūsų darbo valandų skaičiaus. Jeigu prie jūsų darbe priekabiauja arba jus atleidžia, geriausia yra prašyti profsajungos pagalbos. Daugiau informacijos apie įstojimą į profsajungą ir kuri profsajunga jums yra tinkama galite gauti paskambinę *Žinokite savo teises* pagalbos telefonu 0870 600 4882 arba apsilankę tinklapyje **www.worksmart.org.uk/unionfinder**.

LITHUANIAN

Kitos kalbos

Lietuvių kalba

Jeigu norite šio bukletų kopijos viena iš žemiau išvardintų kalbų, rašykite arba susisiekite elektroniniu paštu adresu, nurodytu pabaigoje, parašydami savo vardą, adresą ir kalbą, kurios jums reikia.

TUC Migrant Workers Project

Trades Union Congress

Congress House

Great Russell Street

London WC1B 3LS

e-mail: ctp@tuc.org.uk

www.tuc.org.uk

2008 m. lapkričio mėn. leidimas